

Ang Pilosopiya, Pag-usbong, at Problema sa Pagtuturo ng Kursong *Communication 3* (sa Filipino) sa Unibersidad ng Pilipinas Diliman

Niel Kenneth F. Jamandre

Marami nang usaping natalakay at hakbang na nagawa para sa pagtataguyod ng wikang Filipino. Marami na ring nailathalang pagsusuri ng Filipino bilang wika at sa mga gamit nito sa iba't ibang larang. Subalit kulang ang pag-aaral sa aspekto ng komunikasyong pasalita sa Filipino. Mahalaga itong pag-aralan dahil sa gamit nito sa pormal at di pormal na komunikasyon nating mga Filipino. Sa panahon ng globalisasyon, maaari itong kontribusyon upang malaman ang epekto sa paggamit ng sariling wika sa ating pakikipag-usap sa kapuwa Filipino at banyaga na pawang may kinalaman sa edukasyon, trabaho, kultura, at kamalayan at pagkatao bilang Filipino. Mahalaga ang pagtuturo ng kursong komunikasyong pasalita sa panahon ng globalisasyon para na rin sa ating pagpapalitang diskurso sa iba't ibang lahi at sa pagyabong ng impormasyon saang sulok man ng mundo gamit ang teknolohiya. Importante itong pag-aralan para masuri ang ating kakayahan sa komunikasyong pasalita base sa mga karanasan ng guro, estudyante, at administrador ng Unibersidad ng Pilipinas (UP) at maaari itong isakonteksto sa malakas na panawagan pabor sa pagtuturo gamit ang wikang Ingles para sa pag-unlad ng ating ekonomiya. Nais masiyasat ng artikulong ito ang kursong *Communication 3* (sa Filipino) na mahigit tatlong dekada nang itinuturo sa UP Diliman sa ilalim ng Departamento ng Komunikasyong Pasalita at Sining Panteatro [*Department of Speech Communication and Theatre Arts /DSCTA*]. Layunin nito na balikan ang simula at tasahin ang kasalukuyang implementasyon ng kurso. Mahalaga na masagot at linawin ito hindi lamang para sa UP bilang akademikong institusyon o para sa mga propesor at mag-aaral ng UP, kundi maging para sa pagtataguyod ng mga pag-aaral sa wikang Filipino sa mga kursong komunikasyong pasalita bilang mahalagang kasangkapan sa pagpapalaganap ng wikang Filipino sa ating bansa.

Ang mga layunin ng artikulo ay:

- tuntunin ang kasaysayan at layunin ng pagtuturo ng *Communication 3* (sa Filipino)

- isalaysay ang pagdevelop ng kurso mula Speech I (Pilipino), Communication III (Filipino) hanggang sa naging Communication 3 (Filipino) ito, at
- maghain ng mga rekomendasyon sa implementasyon ng kurso

Kasaysayan ng Communication 3 (sa Filipino) mula sa Speech I (Pilipino)

Itinatag ang DSCTA noong 1959 para bigyan ang mga mag-aaral ng UP ng de-kalidad at makabagong pamamaraan ng pagtuturo, saliksik, at pagtatanghal sa Komunikasyong Pasalita at Sining Panteatro upang sila ay maging etikal at kritikal na mga tagapagsalita at alagad ng sining. Itinataguyod ng Departamento ang mahahalagang kurso para sa ikauunlad at ikagagaling ng estudyante ng UP lalo sa aspekto ng komunikasyong pasalita. Halimbawa nito ang kursong Communication 3 (Practical Speech Fundamentals).

Ang kursong Communication 3 ay itinuturo bilang kursong *General Education* (GE) sa ilalim ng DSCTA, Kolehiyo ng Arte at Literatura (KAL), UP Diliman. Ang paksa nito ay *“speaking and listening skills and their applications to various communication situations.”* Ito ay itinuturo sa Ingles at Filipino.

Impluwensiya ng *Filipino Language National Movement*

Malakas ang panawagan sa pagkakaroon ng wikang pambansa noong dekada sitenta. Iminungkahi ni Wenceslao Vinzons na ang gagawing Wikang Pambansa (WP) ay mula sa iba't ibang wika ng Filipinas. Sumulong ang kilusan sa pagsusulong ng wikang pambansa na sinuportahan ng mga manunulat at mga etnolingguwistikong grupo. Humantong ang mga pagsisikap sa rekomendasyon sa ulat ng komite ng Wikang Pambansa noong 1972 na Filipino ang gawing Wikang Pambansa “bilang panlahat na pambansang wika base sa umiiral na wika at wikain sa Pilipinas.”

Ayon sa pananaliksik ni Propesor Melania Abad ng Departamento ng Filipino at Panitikan ng Pilipinas, noong ikalawang hati ng dekada sienta, lumakas ang mga kilusang makabayan kung kailan itinuring ang Pilipino na wika ng masa. Sa panahon ding ito itinatag ang Departamento ng Pilipino at Panitikan ng Pilipinas sa Kolehiyo ng Agham at Sining (KAS). Noong 1968, nagpasiya ang ilang guro ng KAS na magturo ng ilang asignatura sa Pilipino. Dagdag ni Abad, mas ginamit at pinahalagahan ang wikang Pilipino sa gawaing politisasyon ng mga aktibistang mag-aaral.

Sa UP naman, naging pangunahing layunin ng GE Program noong 1971 “ang pagdedevelop at paglinang sa mga estudyante ng kakayahan sa pagsulat, pagsasalita at pag-iisip sa Pilipino nang mabisa.” Sa parehong taon pinagtibay ang patakaran ng Unibersidad sa pagkakapantay ng Ingles at Filipino kung kailan maaari nang ipalit ang mga kursong Filipino sa Programa ng Masaklaw na Edukasyon

(General Education Program) sa mga kursong Ingles na dati ay siya lamang iniaatas. Isinulong at pinagtagumpayan ni Dr. Ernesto Constantino, dating Tagapangulo ng Department of Pilipino and Philippine Literature (DPPL), at ng DPPL sa pagsali ng Pilipino sa GE Program para sa layunin na pagpapalaganap ng wikang pambansa.

Sa panayam kay Josefina Agravante, na Propesor, dating Tagapangulo ng DSCTA, at dating Dekana ng KAL, unang semestre ng taong 1971 unang itinuro ang Speech I (Pilipino). Ito ay kaniyang itinaguyod katuwang ang DSCTA. Nagkaroon muna ng *experimental period* ang Speech I (Pilipino) bago opisyal na nagbukas ng mga seksiyon sa Pilipino. Ang pinag-ugatan ng kursong Speech I (Pilipino) ay nakasaad sa Paunang Salita ng aklat na *Komunikasyong Pasalita* ni Agravante. Nilalayon ng DSCTA na magbukas ng mga pansubok na klase sa pananalita sa wikang Pilipino upang matugunan ang pangangailangan ng mga estudyante ng UP Diliman noong panahon ng dekada sienta at dekada sitenta, kung kailan “sukdulan ang pagyabong at pamumulaklak ng sining ng pananalita sa unibersidad.” Mabilis ang pagdaluyong ng aktibismo sa mga pangkat ng mag-aaral ng UP tulad ng Kabataang Makabayan (KM) at Samahang Demokratik ng Kabataan (SDK) sa pagpanukala at pagtaguyod sa paggamit at pagtuturo ng Pilipino sa Unibersidad. Ayon kay Agravante, mas mapapaigting ang pagiging makabayan sa pamamagitan ng pagtuturo at paglinang ng wikang Filipino kung magkakaroon ng kurso na hahasa sa komunikasyong pasalita sa wikang Filipino ng mga mag-aaral ng UP. Ang panahong ito sa kasaysayan ng Filipinas ay kamamalasan ng maraming makasaysayang sitwasyong pasalita na nilahukan ng mga estudyante. Malawak at matindi ang panawagan sa nasyonalismo sa panahon ng Batas Militar at pagkakamit ng tunay na demokrasya lalo sa UP.

Samakatwid, nagkaroon ng Speech I (Pilipino) bilang pagtugon sa pangangailangan ng mga estudyante na maging matatas sa wikang Filipino sa komunikasyong pasalita bilang pagsunod sa patakaran sa wika, layunin ng GE Program, at dala ng impluwensiya ng mga pangyayaring pampolitika noong dekada sienta at sitenta sa mga mag-aaral ng UP Diliman.

Patakarang Pangwika ng Unibersidad

Ayon sa Patakarang Pangwika ng UP, ipinapahayag ng Unibersidad na mangunguna ito sa pagbuo ng Wikang Pambansa na Filipino. Nakasaad dito na:

I. Pilosopiya ng Palisi sa Wika ng Unibersidad

1.1. Itinakda ng Konstitusyon na:

“Ang pambansang wika ng Pilipinas ay Filipino. Habang ito’y nabubuo, patuloy itong pauunlarin at payayamanin batay sa mga umiiral na wika sa Pilipinas at iba pang wika.” (Art. XIV, sek. 6.)

Alinsunod sa mga probisyon ng batas at kung mamarapatin ng Kongreso, gagawa ng hakbang ang Pamahalaan upang simulan at itaguyod ang

paggamit ng Filipino bilang wika ng opisyal na komunikasyon at bilang wika ng sistema sa edukasyon.”

“Para sa komunikasyon at pagtuturo, ang mga opisyal na wika ng Pilipinas ay Filipino at, hanggat walang ibang itinakda ang batas, Ingles.” (Art. XIV, sek. 7)

Kabilang sa Patakaran ng Wika na inaprubahan sa ika-29 ng Mayo, 1989 na pulong ng Lupon ng Rehente ang mga sumusunod:

- Boluntaryo ang magiging pagtuturo ng Filipino. Magbibigay ng mga insentibo at award sa paggawa ng mga textbook, materyales sa instruksiyon, mga pangtulong sa pagtuturo atbp.
- Bawat saklaw ng unibersidad ay magpapasimula ng mga intensibong kurso sa Filipino para sa mga banyagang estudyante, at sa lahat ng iba pang interesado.
- Sa bawat saklaw na unibersidad magkakaroon ng mga risonableng seksiyon sa Ingles na kailangan sa mga di-gradwadong kurso upang may mapamilian ang mga hindi pa gaanong handa sa Filipino sa panahon ng transisyon
- Pasisiglahin at susuportahan ang produksiyon ng mga textbook at iba pang kagamitan sa pagtuturo ng Filipino. Kasama rito ang mga diksyonaryo, listahan ng mga salitang teknikal, mga grammar at babasahin.

Subalit nakalagay sa huling ulat ng UPD Task Force noong 1992 na nagrebyu ng GE Program ang obserbasyon ng dating Pangulo ng UP Francisco Nemenzo, Jr. na, “ang mag-aaral ng UP ay nawalan ng kakayahan upang ipahayag nang matatas ang kaniyang sariling damdamin sa kahit anong wika (*the U.P. student is no longer able to express himself fluently in any one language*).” Kung kaya, pinahalagahan ang pagtuturo ng Communication III sa pagsasanay ng pakikinig at pagsasalita ng estudyante. Dagdag pa sa ulat, ang Communication III ay nagbibigay ng pagkakataon na mahasa ng estudyante ang kaniyang *communication skills* para maayos na maipahayag ang kaniyang mga idea.”

Ebolusyon ng Communication III at Communication 3

Pinalitan ang Speech I ng Communication III noong 1987 batay sa pagsunod sa alituntunin ng General Education Program ng Unibersidad. Ang GEP ay may asignatura mula sa *Arts and Humanities, Social Sciences and Philosophy*, at *Math, Science and Technology* na nagbibigay sa estudyante ng kaalaman at kakayahan para sa iba't ibang paraan ng pag-iisip at pagtuklas. Ipinatupad ang GEP noong 1958 at ni-revitalize noong 2001. Layon ng GEP na gawing “*holistic, independent, creative, morally sound and with high integrity*” ang mga mag-aaral ng UP. Ginawang *prerequisite* ang Communication I (Communication Skills) at Communication II (Communication

Skills) ng Communication III (Speech Communication). Ang Communication I, Communication II, at Communication III ay kailangang kunin ng mga estudyante ng UP hanggang sa akademikong taon 2001 dahil ipinatupad ang *Revitalized General Education Program (RGEP)* sa sumunod na taon. Ang layunin ng RGEP ay:

- 1) To broaden the student's intellectual and cultural horizons;
- 2) To foster a commitment to nationalism balanced by a sense of internationalism;
- 3) To cultivate a capacity for independent, critical and creative thinking;
- 4) To infuse a passion for learning with a high sense of moral and intellectual integrity.

Simula noong taong 2002, naging Communication 3 ang Communication III dala ng pagpapatupad ng RGEP. Sa ilalim ng RGEP, hindi na kailangang kunin ang Communication 3 at binigyang laya ang mga estudyante na pumili ng mga kursong nais nila na walang prerequisite, basta makompleto ang 15 yunit na mga kurso sa dominyo ng Arte at Humanidades.

Ayon naman kay Propesor Veronica Caparas, mauunawaan ang pagpapalit ng Speech I sa Communication 3 batay sa “ebolusyon ng sistemang pang-edukasyon ng Filipinas mula sa mga panahong pang-industriya ng rehimeng Marcos tungo sa makabagong panahon ng kompiyuter sa panunungkulan ni Pangulong Fidel Ramos hanggang sa pandaigdigang merkado ng ekonomiya ng Pangulong Gloria Macapagal-Arroyo at mga bisa o epekto nito sa wikang Filipino (*evolution of Philippine educational system from the Industrial Years of the Marcos era to the Computer age of the Ramos presidency and the Global Market Economy of GMA, and their respective impact on the Filipino language.*”). Ipinapakita dito na nakaimpluwensiya ang sosyo-politikong konteksto sa mga pagbabago sa sistema ng edukasyon, partikular ang pagpapahalaga sa mga kursong Ingles at Filipino.

Layunin ng kurso

Ang mga layunin sa silabus ng Speech I (Pilipino) na pandepartamento ay ang sumusunod:

- maunawaan ang kalikasan ng proseso ng komunikasyon;
- maging mapagmasid at mapanuri sa pang-araw-araw na paglahok sa komunikasyong pasalita, at malinang ang kakayahan tungo sa mabisang paglahok sa lahat ng antas ng komunikasyong pasalita;
- masanay sa mabisa at etikal ng paggamit ng kaisipan, at mga sagisag na berbal at di-berbal para sa iba't ibang sitwasyong pangkomunikasyon.

Ang mga layunin ng Communication 3 (sa Filipino) *Practical Speech Fundamentals* batay sa kasalukuyang silabus ng departamento ay:

- maunawaan ang kalikasan ng proseso ng komunikasyong pasalita;
- madebelop ang kakayahan sa paggamit ng mga sagisag na berbal at di-berbal;

- maging perseptibo at kritikal sa mga pang-araw-araw na karanasan sa pananalita at pakikinig;
- makapag-angkop sa mga suliraning pangkomunikasyon sa iba't ibang antas at disiplina; at
- maitaguyod ang mga etikal na pamantayan ng komunikasyon.

Ang mga layunin ng Speech I (Pilipino) at Communication 3 (sa Filipino) na itinaturo ng DSCTA ay halos magkapareho. Inihwalay at binigyang diin ang mga layunin tungkol sa pagiging kritikal, kahusayan sa pakikinig, at pag-angkop sa mga suliraning pangkomunikasyon. Nais makamit ng kurso na mas maunawaan ang proseso ng komunikasyon, ang epektibong paggamit ng mga sagisag sa mga karanasan sa pananalita at pakikinig, at ang pagiging etikal ng mga kalahok sa iba't ibang antas at sitwasyong pangkomunikasyon. Nilalayan nito na maging matatas ang mga estudyante sa wikang Filipino. Nakakamit ang mga layunin ng kurso sa pamamagitan ng mga diskusyon, pagsusulit, pagsasanay sa berbal at di-berbal na komunikasyon gamit ang wikang Filipino tulad ng komunikasyong interpersonal (dyad), komunikasyong munting grupo (small group) at komunikasyong publiko (speech).

Dagdag pa, pareho ang nilalaman ng silabus ng Communication 3 sa Ingles at Filipino. Isinalin ang silabus ng Communication 3 (sa Filipino) mula sa Ingles. Pareho rin ang paraan ng pagtuturo at ang mga gawain ng kursong Communication 3 sa Ingles at Filipino. Ayon sa mga nagtuturo at nagtuturo nito, ang malaking kaibahan lang ay mas maraming libro at kagamitang panturo ang Ingles kaysa Filipino.

Table 1. Paksa ng silabus ng Communication 3 sa Ingles at Filipino

Topics	Paksa
I. Understanding the Basics of Speech Communication	I. Pag-unawa sa Kalikasan ng Komunikasyon
II. Becoming an Effective Listener	II. Mabisang Pakikinig
III. Perceiving One's Self and Others	III. Pagkilala sa Sarili bilang Kalahok sa Komunikasyon
IV. Using Language to Communicate	IV. Paggamit ng Wika sa Komunikasyon
V. Using Our Voice to Communicate	V. Paggamit ng Tinig sa Komunikasyon
VI. Using Nonverbal Cues to Communicate	VI. Paggamit ng mga Sagisag na Di-Berbal
VII. Communicating with Another Person (Dyad)	VII. Komunikasyong Interpersonal (Dalawahan)
VIII. Communicating with a Group	VIII. Komunikasyong Interpersonal (Munting Grupo)
IX. Speaking in Front of an Audience	IX. Komunikasyong Pampubliko

Ang ganitong pagbabago ng pangalan at layunin ng kurso ay maaaring ilugar sa konteksto ng probisyon ng Konstitusyon ng Filipinas na nagdedeklara ng Filipino bilang pambansang wika. Nakasaad sa Konstitusyong 1971 na ang Filipino ang Pambansang Wika at nakasaad naman sa Konstitusyong 1987 na ang Filipino ang isa sa mga opisyal na lengguwahe ng ating bansa. Kung kaya, ang ating Konstitusyon ay nakaimpluwensiya din sa *linguistic evolution* ng Filipino, at nakaapekto sa pagbabago ng kursong Speech I (Pilipino) na naging Communication III (Filipino) at bilang Communication 3 (sa Filipino) sa ngayon. Dagdag pa dito, naging instrumental din ang mga pangyayaring panlipunan at pampolitika noong dekada sienta at sitenta kung kailan umigting ang kilusang makabayan na gumamit ng

Pilipino bilang lengguwahe ng masang Pilipino. Maging ang mga guro at mag-aaral ng UP ay sumuporta sa hiling na magkaroon ng makabuluhang edukasyon gamit ang wikang Filipino. Mahalaga din ang papel ng Patakarang Pangwika ng Unibersidad sa pagdevelop ng Communication 3 (sa Filipino) dahil sa mga insentibo para sa guro na gumawa ng mga kagamitang panturo sa Filipino at sa planong pagbukas ng mas maraming seksiyon ng Communication 3 (sa Filipino). Ayon sa ulat ni Propesor Leticia Tison noong 1988 tungkol sa Patakarang Pangwika ng UP, tinugunan ng DSCTA ang panawagan na palaganapin ang paggamit ng Filipino sa pamamagitan ng pagsulat ng kauna-unahang teksbuk para sa Speech I (Pilipino) at pagdagdag ng mga seksiyon ng Speech I (Pilipino).

Bilang ng mga seksiyon

Batay sa ulat ng DSCTA hinggil sa Communication III (Filipino) mula kay Propesor Agravante noong 1992, taas baba ang mga bilang ng mga seksiyon. Heto ang kabuuan ng mga seksiyon ng Communication 3 (sa Filipino) mula 1971 hanggang 2007 ayon sa bawat dekada.

Table 2. Bilang ng seksiyon ng Communication 3 (sa Filipino) mula 1971-2007 sa bawat dekada

Kurso	Taon	Bilang ng Seksiyon sa Filipino
Speech I (Pilipino)	1 st Sem., 1971-72 hanggang Summer, 1981	173
Speech I (Pilipino) at Communication III (Filipino)	1 st Sem., 1981-82 hanggang Summer, 1991	166
Communication III (Filipino)	1 st Sem., 1991-92 hanggang Summer, 2001	304
Communication 3 (Filipino)	1 st Sem., 2001-02 hanggang 2 nd Sem., 2006-07	87

Makikita sa tala na paiba-iba ang bilang ng mga seksiyon ng Speech I (Pilipino), Communication III (Filipino) at hanggang sa Communication 3. Hindi malaki ang pagkakaiba sa panig ng dekada 1970 at dekada 1980. Ayon kay Propesor Abad, gumalaw ang estadistika ng dekada 1990 maaaring dahil na rin sa patakaran sa wika ng UP bunga ng Konstitusyong 1987 at posibleng suporta ng dekanong pro-Filipino mula sa Departamento ng Filipino. Puwede ring ito ay dahil sa sosyo-politikong impluwensiya sa mga mag-aaral base sa bawat dekada tulad sa kasagsagan ng nasyonalismo noong pagkatapos ng EDSA Rebolusyon at kung kailan malakas ang hamon na maging makabayan at matuto ng komunikasyong pasalita sa Filipino. Sa Programa ng Masaklaw na Edukasyon (General Education Program) ng UP hanggang taong 2001, inaatasan ang mga estudyante na kumuha ng Speech I at Communication III. Mapapansin na sa pag-umpisa ng milenyo at kung kailan ipinatupad ang RGEF sa taong 2002, kumaunti ang bilang ng mga seksiyon dahil hindi na iniaatas na kunin ng mga estudyante ang Communication 3 at maaaring dahil sa malakas ang impluwensiya ng globalisasyon na mas "mahalagang" maging matatas sa Ingles, hinihingi ng trabaho, at kaisipang kolonyal. Isang dahilan din kung bakit nabawasan ang mga kumuha ng Communication 3 sa ilalim ng RGEF ay

maaaring makapagtapos ang estudyante na hindi kumukuha nito at sa halip ay kahit anong kurso sa ilalim ng dominyo ng Arte at Humanidades tulad ng Art Stud 1, English 1 atbp.

Pangalawa, ang paiba-ibang bilang ng mga seksiyon ay depende rin sa layunin ng Departamento. Noong dekada 1990, dumami ang seksiyon sa Filipino dahil ito ang panawagan ng dating tagapangulo ng Departamento na si Agravante. Nagkaroon ng sistema ang mga kaguruan, tulad ng mentoring, at patakaran kung ilan dapat ang ituturong Communication III para matupad at sumang-ayon sa bilingguwal na Patakaran ng Unibersidad. Naniniwala si Propesor Agravante na malaking tulong ang pagtuturo ng Communication III (sa Filipino) para sa mga Iskolar ng Bayan upang sila ay maging matatas sa sariling wika, mahubog ang kamalayan sa pagmamahal sa sariling wika at sa bayan, at higit sa lahat, maimpluwensiyahan ang ibang tao na gumamit ng Filipino sa iba't ibang konteksto ng komunikasyon sa unibersidad at lipunan.

Sa mga liham nina Propesor Erlinda Reyes (noong Setyembre 10, 1990) at Prop. Agravante (noong 17 Enero 1992) na mga dating Tagapangulo ng DSCTA para sa dating Dekano ng Kolehiyo ng Arte At Literatura na si Propesor Rogelio Sikat, iniulat ang pagtupad sa tungkulin ng departamento sa patakaran ukol sa wika sa panunungkulan ni Presidente Jose Abueva. Nakasaad sa ulat ang plano ng departamento na damihan ang seksiyon sa Communication III (sa Filipino). Iminungkahi na gawing 75:25 ang proporsiyon ng mga seksiyon na nagtuturo ng Communication III sa Filipino at Ingles sa loob ng limang taon. Sa taong 1991, 43:57 ang proporsiyon ng seksiyon sa Filipino at Ingles at 33:67 naman noong 1992. Dumami ang nagpalista sa kurso, subalit ayon din sa ulat, aminado na isang dahilan sa pagdami ng mga kumukuha ng Communication III (sa Filipino) ay dahil sa puno na ang mga seksiyon sa Ingles. Maaaring napilitan lamang ang mga estudyante na mag-enrol sa seksiyon ng Filipino.

Pangalawa, karamihan sa mga nagturo ay mga batang guro na wala pang panunungkulan o *tenure*. Ibig sabihin, binibigyan sila ng iba't ibang kurso, halimbawa ang pagtuturo ng Communication III (sa Filipino), dahil bukás din ang mga bagong guro sa hamon na ito. Nakalagay din sa ulat na hindi ito nangangahulugan na ang ganitong patakaran ay lubos na kagustuhan ng mga nagtuturo. Ito ay natugunan din kalaunan nang magkaroon ng tagapayo at pagsasanay sa pagtuturo ang mga batang guro. Dagdag pa ni Propesor Regina Gochuico, mas madaling magturo ng mga seksiyon sa Filipino dahil kompleto ang mga kagamitan sa pagtuturo. Aniya, madali niyang naituro ang kurso dahil mayroon nang libro, *workbook*, at huling pagsusulit. Katunayan, isinalin ang mga kagamitang panturo na ito mula sa Ingles. Ngunit aminado din siya na medyo mahirap ang pagsasalin mula sa kaisipan hanggang sa pagpapaliwanag sa klase dahil sa nakagawian na niyang magturo ng mga konsepto sa Ingles. Ibig sabihin, ang mga terminolohiya at paraan ng pagpapaliwanag ay dapat isalin sa Filipino mula sa Ingles habang nagtuturo dahil nakasanayan nang magturo ng Communication III sa Ingles. Isa rin ito sa mga hamon sa mga guro na nagtuturo ng parehong Communication III sa Ingles at Filipino.

Pangatlo, naisama din sa ulat ang pangangailangan ng oras at pondo sa pagsulat ng mga karagdagang libro at materyales sa pagtuturo ng Communication III (sa Filipino).

May liham din ang mga guro ng DSCTA para sa dating Direktor ng Sentro ng Wikang Filipino na si Propesor Teresita Maceda noong 1 Mayo 1990 na naglalaman ng pagsuporta sa pagtaguyod ng Filipino bilang wikang panturo na nakatala ang bilang ng mga kursong itinuro sa Filipino.

Rebyu at Pagsusuri ng Kurso

May mga panahon na maraming estudyante ang interesado na kumuha ng Communication 3 (sa Filipino) kung susuriin sa sosyo-historikal na perspektiba gaya ng ipinakita sa tala ng bawat dekada mulang 1971 hanggang 2007. Sabi nga ni Propesor Agravante na noong dekada 1970, matindi ang pangangailangan at panawagan sa kaisahan ng mga Filipino at sa pamamagitan ng pag-aaral at pagsasanay sa wikang Filipino, mas marami ang gustong maging matatas sa Filipino.

Hindi kailangang magkaroon pa ulit ng isang panahon na may diktador upang mahikayat ang mga estudyante na magpahayag ng damdamin sa wikang Filipino. Sa panahon ngayon, magkakaroon ng kinalaman ang Filipino na komunikasyong pasalita kung may mga pananaliksik, malikhaing pagsulat, pagtatanghal, o programang kanilang masasalihan tulad ng mga tagisan sa talumpati at debate bukod pa sa mga gawain sa loob ng klase kung saan maipapakita nila ang kanilang galing sa komunikasyong pasalita sa Filipino. At kahit marunong na ang mga estudyante ng Unibersidad sa wikang Filipino, sana makatulong ang kurso sa pagmamahal sa sariling wika.

Ang kursong Communication 3 kahit ituro sa Ingles o Filipino ay magiging mahalaga sa mga estudyante ng Unibersidad dahil sa naglalayon ito na mapabuti ang kakayahang magsalita at makinig. Kumbaga, kailangang mapakita ng kurso na may personal, pang-edukasyon, intelektuwal, at praktikal na maidudulot ang kurso sa mga estudyanteng kumukuha at kukuha nito. Pero dahil sa tila malakas na pangangailangan ng sektor ng negosyo o kalakalan at impluwensiya na kailangan ang kakayahan o kahusayan sa Ingles para sa kagalingan sa trabaho at ang pagdidiin sa Ingles bilang wikang global, nagkakaroon ng impresyon sa mga mag-aaral na mas mainam na kumuha ng Communication 3 sa Ingles. Masasabing mas mapapahalagahan ang Communication 3 (sa Filipino) kung maiigpawan din ang hamon ng lipunan na hindi Global English ang tanging pangangailangan ng estudyante para sa kanilang pag-aaral at propesyon. Dito papasok ang tungkulin ng iba't ibang publiko at pribadong institusyon at sangay sa loob at labas ng Unibersidad na magtulong-tulong para isulong ang kahalagahan ng Communication 3 (sa Filipino).

Ang kursong Comm 3 (sa Filipino) ay sapat at makatutulong para sa pagpapalaganap ng paggamit ng wikang Filipino at sa paglinang ng kakayanan at pag-iisip ng mga mag-aaral sa antas ng GE Program. Sa kabilang banda, mainam din

na hikayatin ang DSCTA sa pagbuo ng kurso na nakatuon sa pananaliksik at pagpapayabong ng mga teorya at paksa ng komunikasyong pasalita sa Filipino halimbawa sa retorika at tradisyong pabigkas.

Pagdating sa mga layunin ng kurso na bagama't salin sa Ingles, nakakamit nito ang mga layunin at pagsuporta sa Patakarang Pangwika ng Unibersidad. Subalit kailangan ding suriin ang mga layunin ng DSCTA na isulong Communication 3 (sa Filipino) para ito ay maging mas angkop sa panahon. Ano-ano ba ang mga sitwasyong pangkomunikasyon na puwedeng lahukan ng mga estudyante sa UP ngayon tulad noong dekada 1960 at 1970? Ang sagot sa tanong na ito ang magdudulot ng paglilinaw sa pilosopiya ng kurso sa panahon ngayon at upang mas masuri ang pagsunod sa pagpapatupad ng Patakarang Bilingguwal ng Unibersidad. Bagaman sumusunod ang DSCTA sa Patakarang Pangwika, kailangan paigtingin ang suporta sa pag-unlad ng Communication 3 (sa Filipino) tulad ng pagbalik ng mga insentibo sa mga guro at paggawa ng materyales sa pagtuturo at paghikayat sa pananaliksik.

Dagdag pa, kahit mayroong Patakarang Bilingguwal, mas napapaboran ang pagtuturo ng Communication 3 sa Ingles kung ikokompara sa Filipino batay sa mga bilang ng mga seksiyon. Gaya ng naunang nabanggit, may mga hakbang na gawin 75:25 ang bilang ng mga seksiyon na isinusulong ang Departamento para sa pagdami ng seksiyon sa Filipino. Subalit hindi ito naipapatupad. Ayon sa ulat, kahit na may mga seksiyon sa Filipino, hindi hamak na mas kaunti ang bilang ng mga estudyante sa Filipino kung ikokompara sa Ingles. May mga pagkakataon pa na ang mga estudyante ay nagda-drop o lumilipat sa mga seksiyon sa Ingles sa unang araw ng pasukan sa pagkakataong malaman nila na ang Communication 3 na pinagpatalaan nila ay ituturo sa Filipino. Ang dahilan ng ibang estudyante ay "required" ang Communication 3 (English) sa kanilang kurso o kaya'y dahil sa mas gusto lang talaga nilang matuto sa Ingles. Ang isang dahilan nito ay ang malakas na impluwensiya ng pangangailangan ng Global English sa ating bansa. Ang demand ng trabaho ngayon ay tila pumapabor sa kahusayan ng isang aplikante sa wikang Ingles, tulad ng nangyayari sa mga *call center* o *Business Process Outsourcing* (BPO) na isinusulong ng gobyerno at pribadong sektor, pagdagsa ng mga Koreano na gustong matuto sa Ingles at maging sa mga Overseas Filipino Workers (OFWs). Maraming Job Fair na ang mga kompanya ay naghahanap ng mga akawntant, guro, at iba pang bihasang manggagawa upang ipadala sa ibang bansa. Hindi maikakaila na malakas ang pangangailangan ng mga kompanya o mga naghahanap ng trabaho na dapat mahusay sa Ingles. Kung kaya puspusan ang pangangampanya at pagsusulong ng gobyerno at ng ilang mga pribadong sektor sa pagpapahalaga ng Ingles bilang wikang panturo. Ibig sabihin, kung nais ng isang mag-aaral na madaling makakuha ng trabaho, ang isang aplikante ay mas "nakakaangat" batay sa kaniyang kahusayan sa Ingles.

Ang isang implikasyon nito sa mga mag-aaral ng UP na maaaring maimpluwensiyahan na mas makabubuting kumuha ng Communication 3 sa Ingles kaysa sa Filipino para sa kanilang paghahanap ng trabaho pagkatapos ng kanilang pag-aaral.

Sa obserbasyon ni Propesor Gochuico, mahirap din isulong ang pagdami ng magtuturo at gustong mag-aral ng Communication 3 (sa Filipino) dahil sa pangangailangan ng industriya at kompanya dahil halimbawa ng isang realidad ay kapag ang aplikante ay kinilala bilang Communication graduate, ang karaniwang impresyon ay magaling ang aplikante sa Ingles. Dagdag pa niya, malaking impluwensiya ang kultura ng mga Filipino at ang midya sa pagdikta sa kaisipan ng mga estudyante ngayon, halimbawa ang nais na magtrabaho sa ibayong dagat at ang mga ulat na bumagsak na ang *English proficiency* ng mga Filipino.

Ang isa pang implikasyon nito ay ang paghubog sa kaisipan ng mga estudyante ng UP na mag-aral ng Communication 3 sa Ingles. Maging ang saloobin ng ilang estudyante sa hindi pagkuha ng kurso sa Filipino ay dahil sa sila ay marunong na sa Filipino kung kaya mas gusto na nilang pag-aralan ang Ingles.

Sa panayam kay Propesor Melanie Leano, na parehong nagtuturo ng Comm 3 sa Ingles at Filipino, ang kaibahan sa ugali at pagganap ng mga estudyante ng mga seksiyon sa Ingles at Filipino ay ang kanilang pagiging mas relaks at kampante sa klase. Bagama't ang parehong grupo ng estudyante ay masipag, matatalino, at mahusay na nagagawa ang kanilang mga tungkulin sa kurso tulad ng komunikasyong munting grupo at publiko, naoobserbahan ni Propesor Leano na mas natural ang pamamaraan ng pagdidiskurso at pagpapahayag ng damdamin ng mga mag-aaral sa seksiyon ng Filipino. Nilinaw din niya na kahit tila madaling nakakapag-*communicate* ang mga mag-aaral sa seksiyon ng Filipino, may mga estudyante na nagko-*code switch* o nagpapalit-palit at naghahalo-halo ng mga salitang Ingles at Filipino kapag nagsasalita sa klase. Ito ay dahil din sa mga konseptong Ingles na wala pang salin sa Filipino, gayundin sa mga idea ng estudyante sa Ingles na mas malinaw at angkop nilang naipapahayag sa wikang Filipino.

Batay sa sarbey sa isang seksiyon ng Communication 3 (sa Filipino), lumilitaw na mahalaga ang kurso sa maraming aspekto. Ayon sa sarbey, pagkatapos ng kurso:

- mas naunawaan ng mga estudyante ang mga elemento, konsepto ng proseso at kalikasan ng komunikasyon, pakikinig at ethos;
- natutuhan nila ang tamang paggamit ng berbal at di-berbal na sagisag ng komunikasyon at tinig;
- natutuhan din nila ang epektibong komunikasyong interpersonal na dalawahan at munting grupo at komunikasyong publiko, lalo na ang pagbigay ng sapat na atensiyon sa nagsasalita, paghahanda at pagbibigay ng talumpati;
- mas napabuti ang pagkilala at pagtitiwala nila sa kanilang mga sarili upang maipahayag ang kanilang damdamin;
- gumaling sila sa paggamit ng wikang Filipino na pasalita sa iba't

- ibang sitwasyon at pakikisalamuha sa ibang tao; at napatunayan nila na mahalaga ito sa kanilang mga kurso at larang at magiging propesyon.

Batay sa mga resulta ng Student Evaluation of Teacher (SET) ng kurso, inirerekomenda ng mga mag-aaral na kumuha ng Comm 3 (sa Filipino) na gumamit ng teknolohiya, dagdagan ang mga pagsasanay at pagkakataong makisalamuha sa kanilang kaklase, mas magamit pa ang wikang Filipino sa klase, at mga bagong sanggunian.

Sa mga pag-aaral sa mga pagpili kung alin sa Ingles o Filipino ang ginagamit ng mga Filipino sa pakikipag-usap, lumalabas na ito ay depende sa kung kanino, kailan, saan, bakit, at paano ang isang tao makipag-usap. Ang Filipino ay gumagamit ng lengguwahe sa isang dominyo o teritoryo, at iba rin sa ibang dominyo (Takahashi, 1998). Sa isang pag-aaral ni Maralon (1976), ang Ingles ay ginagamit sa pormal na sitwasyon tulad sa silid-aralan, pribado at opisina ng gobyerno, pagdadasal ng grupo, at iba pa. Sinasabi din na ang Ingles ay ang lengguwahe ng edukasyon, negosyo o kalakalan, at relihiyon. Filipino naman ang ginagamit para sa mga usaping pampamilya, impormal, at matalik na mga relasyon (sinipi sa Faustino 2007).

Samantala, mayroong panloob na kasunduan ang DSCTA at Departamento ng Filipino at Panitikan ng Pilipinas (DFPP) na kailangan kunin ng mga medyor ng DFPP ang Communication 3 (sa Filipino) batay sa tseklist at pahayag ng dating Tagapangulo ng DFPP na si Propesor Vina Paz. Ngunit higit pa sa mga medyor ng DFPP ang kailangan para dumami ang bilang o mahikayat ng mga mag-aaral ng UP para maisulong ang kahalagahan ng kurso.

Sa isang banda, ang nilalaman ng silabus, sanggunian, at pedagohiya ng guro ng Communication 3 (sa Filipino) ay kailangan nang iangkop ayon sa kasalukuyang panahon dahil ang mga huling hakbang para madevelop ang kurso ay ginawa mahigit isang dekada na ang nakararaan.

Nakagawian ang pagsasalin ng mga konsepto ng Communication 3 mula sa Ingles. Maging ang nilalaman ng silabus at balangkas ng kurso ay pag-aangkat at panghihiram sa mga Ingles na sanggunian. Ang huling pagsusulit na *departmental exam* ng Communication 3 (sa Filipino) ay salin din mula sa Ingles. Ang pahayag na ang Communication 3 (sa Filipino) ay pawang salin lamang ay nilinaw ni Propesor Caparas. Ayon sa kaniya, *“Nang sinulat niya (Propesor Agravante) ang libro, isinasaisip niya ang mga Filipino mag-aaral. At ang paglagay ng mga konseptong Kanluranin sa lawak ng pag-unawa at perspektibang pag-aaral ng mga mag-aaral ng UP ay isang malaking tagumpay. [When she (Prof. Agravante) wrote the book, she had the Filipino students in mind. And to put Western concepts within the purview of UP students’ learning perspective is quite a feat.]* Malinaw na ang Speech I (Pilipino) noon ay naging makabuluhan sa mga estudyante subalit, ito ay kailangang iangkop sa panahon ngayon.

Ang implikasyon nito ay kailangan nang isalokal ang mga konsepto na may direktang kinalaman at maunawaan mismo sa mga estudyante. Madedevelop pa ang kurso kung magkakaroon ng mga natatanging pag-aaral halimbawa ang pagpapakilala sa mga natatanging mamamahayag na Filipino o pananaliksik na may kinalaman sa level ng kakayahan sa wikang Filipino. At sana maging aktibo ulit ang mga iskolar na tulad ni Propesor Agravante para sa pagpapabuti ng kurso.

Noong 1989 inilimbag ang unang edisyon ng librong "Komunikasyong Pasalita" na isinulat ni Propesor Agravante. Layunin ng libro ang pagsuporta at pagkilala sa kahalagahan ng paggamit ng Filipino sa pag-aaral at ang nakapaloob na din sa Konstitusyong 1987. Ito ay nagkaroon muna ng pansubok na edisyon.

Ang nilalaman ng aklat ay:

- Ang Proseso ng Komunikasyon
- Ang Proseso ng Pakikinig
- Ang Komunikasyong Intrapersonal
- Ikaw Bilang Kalahok sa Komunikasyon
- Ang Mananalita at ang Kanyang Ethos
- Ang Wika Bilang Sagisag ng Komunikasyong Pasalita
- Ang Komunikasyong Di-Berbal
- Ang Tinig Bilang Komunikasyong Di-Berbal
- Ang Mamimigkas Bilang Tagasuri at Tagapagbigay-Buhay ng Literatura
- Komunikasyong Interpersonal: Dalawahan
- Komunikasyong Interpersonal: Munting Grupo
- Komunikasyong Pampubliko

Nagkaroon din ng manwal, *Mga Pagsasanay Tungo sa Mabisang Komunikasyon*, na isinulat nina Propesor Agravante, Propesor Antoinette Hernandez at Ms. Veronica Caparas. Ang kapuwa libro at manwal ay ginamit ng mag-aaral ng Communication III (sa Filipino) at ng mga propesor sa ibang yunit ng UP. Makailang ulit din ito nailimbag at nagkaroon ng ilang edisyon batay sa mga dokumento na nagsasaad ng paghingi ng karagdang pondo ang departamento para sa paglilimbag.

Noong 20-22 Mayo 1992, nagkaroon ng *System-Wide Seminar Workshop on Comm III* (English at Filipino) sa Benitez Memorial Center na may temang "*Communication III: Directions in the 90s*." Nagpulong ang mga guro ng DSCTA at ang ibang yunit ng Unibersidad para pag-usapan ang mga kagamitang panturo, estratehiya ng pagtuturo, problema, pagtaya sa proseso at teknik ng Communication III. Layunin ng seminar ang pagsusuri ng mga layunin, nilalaman at gawain para sa mga mag-aaral ng Communication III. Sa huli, napagdesisyunan na pananatilihin ang mga layunin at ipagpapatuloy ang paggamit ng libro ng Communication III.

Sa mga sumunod na taon, patuloy ang pagsasanay ng mga guro na nagtuturo ng Communication III (sa Filipino). Nagkaroon ng mga palihan noong 1 Abril at 27 Mayo 1993, bilang paghahanda sa pagbuo ng *Taped Drills for Voice and Diction in Filipino* o *articulation tapes in Filipino*. Matagumpay ang programa na nagkaroon din ng mga

sumunod na ulat dahil sa aktibong kooperasyon ng mga guro sa iba't ibang yunit ng UP lalo pa at kasama ang maraming estudyante bilang taong sumasagot sa katanungan para sa mga *taped drill*.

Nagkaroon din ng proyekto para sa *Production of Instructional Materials on Video* (na hinati sa 10 modyul):

- Ang Proseso ng Komunikasyong Pasalita
- Ang Proseso ng Pakikinig
- Ang Wika Bilang Sagisag sa Komunikasyon
- Ang Tinig Bilang Sagisag sa Komunikasyon
- Ang mga Senyas na Di-Berbal sa Komunikasyon
- Ang Komunikasyong Dalawahan
- Ang Komunikasyong Pang-munting Grupo
- Ang Komunikasyong Pampubliko
- Ang Komunikasyong Pangkultura
- Ang Papel ng Komunikasyong Pasalita sa Iba't Ibang Propesyon

Makalipas ang mahigit isang dekada, makikita na kulang na kulang sa malalimang pag-aaral at maging sa mga iskolar na interesado sa pagpapabuti ng Communication 3 (sa Filipino). Hindi na nagkaroon ng sumunod na edisyon ang librong *Komunikasyong Pasalita*. Hindi na rin naisakatuparan ang napakagandang proyekto ng mga taped drill at video. Dahil dito, higit na dapat tutukan ang kurso para mapaigting ang kahalagahan nito sa kasalukuyan. Ang ilang rekomendasyon ay ang paghikayat sa mga guro ng departamento na magdevelop ng mga materyales sa pagtuturo tulad ng workbuk at CD. Sana magkaroon din ng mas masinsinang pagsusuri ng kurso sa pangkalahatan tulad ng pagsangguni kasama ang ibang departamento ng kolehiyo, at ayon sa tungkulin ng Unibersidad sa Patakarang Bilingguwal.

Simula noong ipinatupad ang RGEF, pareho ang sentimyento ng kaguruan ng DSCTA, lalo sa mga nagtuturo ng Communication 3 (sa Filipino) tungkol sa problemang kinakaharap ng Communication 3 (sa Filipino). Ito ay ang kakulangan sa kagamitang panturo at mas gusto ng mga estudyante na kumuha ng Communication 3 sa Ingles. Maihahambing ito sa pag-aaral ni Abad na bagama't maraming propesor ang sang-ayon sa pagtuturo sa Filipino, hindi ito naisasagawa dahil sa kakulangan sa kahandaan at kasanayan ng propesor, makakanluraning kaisipan, at kakulangan sa kagamitang panturo.

Nakababahala na ang palaging problema sa pagtuturo sa UP ay ang kakulangan ng mga kagamitan. Sa katunayan, kulang sa mga bagong sanggunian ang Communication 3 (sa Filipino). Bukod sa mga kulang na teknolohiya, wala ring mga hakbang na humingi ng pondo o kahit ipagpatuloy man lamang ang nasimulan nang mungkahi o panukala para sa mga taped drill at video. Kung matutugunan man ang mga ito, ang isang pagkukulang pa na dapat punan ay ang paghikayat sa mga propesor para mas mapasigla ang pagdevelop ng kurso para sa mga estudyante.

Kongklusyon

Natukoy ng artikulong ito na:

- Ang Communication 3 (sa Filipino) ay nagsimula bilang Speech I at naging Communication III batay sa pagbabago ng General Education Program at RGEF ng Unibersidad at sa pangangailangan ng panahon mula noong Martial Law;
- Mahalagang ituro ang Communication 3 sa Ingles at Filipino sa pagsasanay ng kakayahan sa pananalita at pakikinig ayon sa mga mag-aaral ng UP Diliman; at kailangan ng mga bagong sanggunian sa Filipino;
- Bumababa ang bilang ng mag-aaral at guro ng Communication 3 (sa Filipino) dulot ng impluwensiya ng kahalagahan ng kahusayan sa Ingles para sa pagkakaroon ng trabaho at sa panahon ng globalisasyon; pagpapahalaga sa Ingles bilang wikang panturo; kakulangan ng mga pagsasanay sa wikang Filipino sa labas ng kurso; at interes ng mga estudyante sa Communication 3 sa Ingles;
- Hindi nasunod ang naunang panukala ng departamento na dagdagan ang bilang ng mga seksiyon ng Communication 3 (sa Filipino) bagama't may Bilingual Policy na nagpapahalaga sa paggamit ng Filipino at dahil din sa may mga mag-aaral sa Unibersidad na "required" ang Communication 3 (sa Ingles)
- Hamon sa mga propesor ng DSCTA na magsaliksik at magturo ng Communication 3 (sa Filipino) at matugunan ang pagsasalin ng mga konsepto mula sa Ingles.

Mga Rekomendasyon

Sa pagsusuri ng artikulo sa kasaysayan at development ng Communication 3 (sa Filipino) kabilang ang layunin at paksa ng kurso, impluwensiya ng Global English, at Patakarang Pangwika ng UP, nananatiling mahalaga ang pagtuturo ng Communication 3 (sa Filipino) na may malaking hamon sa mga iskolar ng Wika at Komunikasyong Pasalita.

Paano nga ba mahihikayat ang mga guro at iskolar na itaguyod ang Communication 3 (sa Filipino) bilang pagtupad sa layunin ng unibersidad ukol sa Patakarang Bilingguwal? Mas mapapahalagahan ang kurso kung masusunod ang sumusunod na rekomendasyon:

- Magdagdag ng isang pangunahing layunin at paksa ng Communication 3 (sa Filipino) na madedevelop ang pagmamahal sa sariling wika, na ang pagiging matatas sa wikang Filipino ay makatutulong sa, at magagamit ng mga estudyante sa maraming antas at sitwasyong pangkomunikasyon tulad noong dekada 1960 at 1970.
- Magbukas muli ng mas maraming seksiyon sa Filipino at bigyan ang mga propesor ng seksiyon ng Communication 3 (sa Filipino). Kaugnay nito, paigtingin ang kampanya na muling ipakilala ang kurso na mahalaga sa pag-unlad ng ating bansa.

- Pangungunahan ng tagapangulo ng departamento ang hakbang na paigtingin ang pagsuporta sa Patakarang Pangwika ng Unibersidad katuwang ang mga propesor ng Departamento ng Filipino at Panitikan ng Pilipinas.
- Makipagtulungan sa Sentro ng Wikang Filipino para sa paggawa ng kagamitang panturo.
- Magbuo ng komite na may kinatawan ng departamento, kolehiyo, at unibersidad upang masuri ang GE course ayon sa Patakarang Bilingguwal at RGEP. Sa pagsusulong nito, kailangang sundin ang mga saklaw ng Patakarang Pangwika na Filipino na magkakaroon ng Training Program, Seminars on Filipino for Teaching and Research, Filipino for Academic Purpose, Workshops, Teaching Materials, Coordinating Bodies, College Language Committee, Filipino Language Policy Council.
- Hanggang kailan ito mananatiling Communication 3 na itinuturo sa Filipino at hindi ganap nang Komunikasyon 3 o kung anong nararapat na pangalan ng kurso, kagaya ng Komunikasyon 1 at Komunikasyon 2? Ito ay ayon kay Propesor Ludendorffo Decentececo na nagsabing maaaring gawing ganap na kurso na may sariling paksa at hindi lamang lumalabas na bersiyon ng Filipino ng Communication 3 (English). Ang ganitong mungkahi ay maghihikayat ng maraming guro ng departamento na muling magbuo ng mga panukala at proyekto. Kung ito ay maisasakatuparan na maging Komunikasyon 3, maaaring magkaroon ulit ng mga mentoring system, paglimbag ng bagong edisyon ng libro, manwal, at iba pang materyales sa pagtuturo at mga hakbang sa ebalwasyon sa pamamagitan ng mga seminar sa UP system na pangungunahan ng departamento; at
- Kung matutupad ang pagbuo ng Komunikasyon 3, mas mahihikayat ang mga guro na gumawa ng sariling pamantayan sa pagbuo ng mga konsepto gamit ang mga salitang Filipino at hindi lamang basta salin mula sa Ingles;
- Bumuo o magdaos ng mga patimpalak na pagsamahin ang *Speech Festival* at Buwan ng Wika na lalahukan ng mga mag-aaral.

Sa pagsusuring ito sa kasaysayan at hinaharap ng kursong Comm 3 (sa Filipino), tinitingnan natin ang kalahagahan ng wika, partikular ang wikang Filipino, bilang paraan ng pagpapahayag ng ideolohiya. Ang paggamit ng wikang Filipino ng mga mag-aaral ng UP sa komunikasyong pasalita ay mainam na advocacy sa pagpapahalaga ng ideolohiya at pilosopiyang nagsasalamin na ang paggamit ng ating wika ay isang paraan ng ating pagkamakabayan o pagka-Filipino. Walang duda na mahalaga ang pagtuturo ng Comm 3 (sa Filipino) sa pagpapahalaga ng wikang Filipino sa panahon ngayon.

Ilang beses na nating naririnig at nababasa na kailangan ng mga Filipino na idevelop ang kahusayan sa Ingles, subalit ganito din dapat ang pagpapahalaga sa

Communication 3 (sa Filipino). Sapat na ang Communication 3 para sa pangangailangan ng mga mag-aaral ng UP para itaguyod ang Filipino. Ang kailangan nito ay ang umusbong bilang disiplina. Ang artikulong ito ay nagsisilbing paalala sa kahalagahan ng pagtuturo ng isang kursong makapangyarihan sana at lalong magpapalaganap sa wikang Filipino subalit nakaliligtaan dahil sa maraming dahilan. Sana ay magbigay daan ito na muling mahikayat ang mga estudyante, guro, at iskolar na iparinig at gawing diskurso ang kahalagahan ng Communication 3 (sa Filipino).

Mga Sanggunian

Mga Aklat:

Agravante, Josefina. 1989. *Komunikasyong Pasalita*. Quezon City: UP Department of Speech Communication and Theater Arts, UP Diliman.

Constantino, Pamela et. al. 1988. *Wika, Linggwistika, at Bilingwalismo sa Pilipinas*. Manila: Rex Printing Com., Inc.

Maceda, Teresita J. et.al. Ed. 1992. *Palisi sa Wika ng Unibersidad ng Pilipinas*. Quezon City: Sentro ng Wikang Filipino.

Orara, Jovita. 1993. *Ang Papel ng Unibersidad ng Pilipinas sa Kilusan para sa Wikang Pambansa (1908-1973)*. Quezon City: U.P. Sentro ng Wikang Filipino

Mga Tesis at iba pang dokumento:

Abad, Melania. 1999. Antas ng pagpapatuad ng Patakaran sa Wika ng Pamantasan ng Pilipinas: Pagsusuri sa karanasan ng Diliman. Tesis Masterado. Gradwadong Paaralan, Kolehiyo ng Edukasyon.

Agravante, Josefina. 1992. Communication III (Filipino) Files, Department of Speech Communication and Theatre Arts, College of Arts and Letters, U.P. Diliman.

Agravante, Josefina. 1993. Communication III (Filipino) Files, Department of Speech Communication and Theatre Arts, College of Arts and Letters, U.P. Diliman.

Communication 3 Syllabus, DSCTA-CAL.

DSCTA Curricular Review. 2005.

Faustino, Aura Camila. 2007. "The Language Use of Children of Bicultural Parents (Chinese Father and Filipino Mother): An Exploratory Study" (undergraduate thesis, University of the Philippines Diliman, 2007), 19-22.

Vinluan, Katrina. 2005. "Learner-Feedback on Gained Competencies from the U.P. DSCTA Speech Communication Core Courses" (undergraduate thesis, University of the Philippines Diliman, April)

Reyes, Erlinda. 1990. Communication III (Filipino) Files, Department of Speech Communication and Theatre Arts, College of Arts and Letters, U.P. Diliman.

Mga Panayam:

Agravante, Josefina. 2007. Propesor sa DSCTA. Personal na Panayam. May 17.

Caparas, Veronica. 2007. e-mail na mensahe sa awtor. May 14.

Caparas, Veronica. 2007. e-mail na mensahe sa awtor. June 14.

Decenteceo, Ludendorffo. 2007. Propesor sa DSCTA. Personal na Panayam. May 4.

DSCTA Faculty. 1990. Communication III (Filipino) Files, DSCTA, CAL.

Gochuico, Regina. 2007. Propesor sa DSCTA. Personal na Panayam. May 23.

Leano, Melanie . 2007. Propesor sa DSCTA. Personal na Panayam. May 20.

Paz, Vina 2007. Propesor sa DFPP. Personal na Panayam. May 17.